REFERENCES

Akerlof, Dzh. "Rynok «limonov»: neopredelennost kachestva i rynochnyy mekhanizm" [Market "lemons": quality uncertainty and the market mechanism]. http://wwvv.dofa.ru/Dumnaja/4_PRIET/Akerlof.pdf

"Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework", 2004.

Borisov, A. B. *Bolshoy ekonomicheskiy slovar: ekonomika, finansy, bukhuchet, nalogi, strakhovanie, marketing, menedzhment, upravlenie* [Great Dictionary of Economics: economics, finance, accounting, taxes, insurance, marketing, management]. Moscow: Knizhnyy mir, 2010.

Diamond, D. W., and Rajan, R. G. *Banks, short term debt and financial crises: theory, policy implications and applications.* Cambridge; Mass.: National Bureau of Economic Research, 2000.

"Doslidzhennia rynkiv finansovykh posluh: za danymy kompanii GfK Ukraine" [Studies of Financial Services: according to the company GfK Ukraine]. http://www.gfk.ua

Eichengreen, V. *Capital flows and crises.* Cambridge; Massachusetts: MIT Press, 2003.

"Finansova hramotnist ta obiznanist v Ukraini: fakty ta vysnovky" [Financial literacy and awareness in Ukraine: findings and conclusions]. http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84/finlit_survey_6dec2010_ua.pdf

Kornivska, V. O. "Formuvannia finansovoi kultury ukrainskoho naselennia u konteksti minimizatsii rynkovoi asymetrii" [Formation of the financial culture of the Ukrainian population in the context of minimizing market asymmetry]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ep/2011_4/10_Korn.pdf

"Reyting ustoychivosti bankov za 1 kvartal 2013" [Rating the stability of banks for Q1 2013]. http://minfin.com.ua/banks/rating/

"Reitynhy bankiv Ukrainy" [Ratings of banks in Ukraine]. http://bankografo.com/ratings_interactive-table.html#more-2961.

УДК 336.761 (477)

МЕХАНІЗМ САМООРГАНІЗАЦІЇ СЕГМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ КРАЇНИ

СТРИЖИЧЕНКО К. А.

УДК 336.761 (477)

Стрижиченко К. А. Механізм самоорганізації сегментів фінансового ринку країни

Сучасний виток економічного розвитку дозволяє констатувати той факт, що революційні трансформації привели до створення нової форми економіки в рамках постіндустріального суспільства, яка отримала назву «еволюційної економіки», «нової економіки зростання». В умовах формування нової економіки змінюються підходи до побудови механізмів регулювання. У статті побудовано механізм самоорганізації сегментів фінансового ринку на підставі використання синергетичного підходу. Розроблено інструментальний базис даного механізму, який включає методику діагностики та методику дослідження стійкості. Побудовано синтетичний показник стійкості на базі поєднання показників стійкості за Лагранжем (Lagrange) і Пуассоном (Poisson).

Ключові слова: *стійкість, механізм, методика, діагностика, нова економіка.*
Рис.: *4.* ***Табл.:*** *1.* ***Формул:*** *1.* ***Бібл.:*** *8.*

Стрижиченко Костянтин Анатолійович *– кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)*
E-mail: *strizh@bk.ru*

УДК 336.761 (477)

Стрижиченко К. А. Механизм самоорганизации сегментов финансового рынка страны

Современный виток экономического развития позволяет констатировать тот факт, что революционные трансформации привели к созданию новой формы экономики в рамках постиндустриального общества, которая получила название «эволюционной экономики», «новой экономики роста». В условиях формирования новой экономики изменяются подходы к построению механизмов регулирования. В статье построен механизм самоорганизации сегментов финансового рынка на основании использования синергетического подхода. Разработан инструментальный базис данного механизма, который включает методику диагностики и методику исследования устойчивости. Построен синтетический показатель устойчивости на базе объединения показателей устойчивости по Лагранжу (Lagrange) и Пуассону (Poisson).

Ключевые слова: *устойчивость, механизм, методика, диагностика, новая экономика.*
Рис.: *4.* ***Табл.:*** *1.* ***Формул:*** *1.* ***Библ.:*** *8.*

Стрижиченко Константин Анатолиевич *– кандидат экономических наук, доцент, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)*
E-mail: *strizh@bk.ru*

UDC 336.761 (477)

Stryzhychenko K. A. Mechanism of Self-Organisation of Segments of the Financial Market of the Country

The modern turn of economic development allows stating the fact that revolution transformations resulted in establishment of a new form of economy within the framework of the post-industrial society, which was called "evolution economy", "new economy of growth". Approaches to construction of regulation mechanisms change under conditions of formation of the new economy. The article builds up a mechanism of self-organisation of segments of the financial market on the basis of the use of the synergetic approach. It develops an instrumental basis of this mechanism, which includes methods of diagnosis and methods of study of sustainability. It build up a synthetic sustainability performance on the basis of combining sustainability indicators by Lagrange and Poisson.

Key words: *sustainability, mechanism, methods, diagnostics, new economy.*
Pic.: *4.* ***Tabl.:*** *1.* ***Formulae:*** *1.* ***Bibl.:*** *8.*

Stryzhychenko Kostyantyn A.– *Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)*
E-mail: *strizh@bk.ru*

Трансформація світової економіки приводить до виникнення необоротних змін функціонування всіх структурних елементів національних економік і, перш за все, сфери виробництва, фінансів і споживання. В умовах глобалізації, яка виступає характерною межею розвитку світової економіки XXI століття, фінансова сфера є найвідкритішою і високочутливою сферою і, відповідно, схильна до більш сильної дії чинників зовнішнього оточення. Тому процеси, що протікають у світовій економіці, перш за все, роблять вплив як на фінансовий ринок світу, так і на фінансові ринки окремих національних утворень. При цьому негативний вплив приводить до ефекту доміно, тобто збій у більш слабкій ланці національної фінансової системи може привести до істотних деструкцій або до колапсу всієї системи в цілому. Локалізація або зниження сили впливу негативних наслідків даного явища можливо тільки за рахунок ефективного глобального і державного управління фінансовими ринками.

В умовах формування нової економіки [1] виникає трансформація не тільки структурних елементів економіки, але і методів і механізмів управління ними. Еволюція фінансових ринків є особливо помітною останні два десятиріччя у зв'язку з появою великої кількості посередників, ринків країн, що розвиваються, і нових фінансових інструментів У цих умовах структурні зміни більшою мірою пов'язані зі змінами ролі традиційних гравців на фінансовому ринку – таких як банки, і меншою – з інвестиційними фірмами і компаніями страховок.

У рамках трансформації світової економіки та фінансових ринків спостерігається трансформація підходів до побудови механізмів регулювання фінансового ринку [2]. Усе більше уваги приділяється властивостям самоорганізації та саморозвитку економічних систем [3, 4, 6, 8]. Вивчення та посилення даних властивостей можливо в рамках синергетичного підходу. Фінансовий ринок виступає дисипативною системою, яка містить ряд елементів – сегментів фінансового ринку, які взаємодіють між собою. Кожен із сегментів фінансового ринку має властивість до самоорганізації, яка проявляється в функціонуванні сегмента без впливу зовнішнього середовища.

Провідними вченими у сфері синергетичного підходу є І. Пригожин, Г. Хакен, Г. Малиневський, Н. Моісєєв, С. Капіца та інші. Застосування синергетичного підходу до дослідження економічних систем присутнє в працях В. Забродського, М. Кизима, Р. Лепи, О. Раєвнєвої, В. Даніча, Ю. Лисенка, О. Черняка та ін.

Дослідження в галузі регулювання фінансового ринку довели, що недостатньо розробленими є механізми щодо самоорганізації сегментів фінансового ринку по таких складових, як фондовий ринок, кредитний ринок, страховий ринок і валютний ринок.

Метою даної роботи є побудова механізму самоорганізації окремого сегмента фінансового ринку. Для досягнення цієї мети пропонується вирішення таких завдань: розробка концептуальної схеми механізму; розробка методичного підґрунтя механізму, побудова показника загальної стійкості.

1. Розробка концептуальної схеми механізму.

Побудова механізму самоорганізації сегментів фінансового ринку здійснюється на підставі таких принципів (*рис. 1*).

Функціональною складовою механізмів регулювання фінансового ринку виступають однакові функції [2], які мають свої специфічні особливості для кожного з механізмів:

1) *діагностична функція*. Дана функція дозволяє за допомогою механізмів здійснити адекватну оцінку розвитку сегментів фінансового ринку (М1), побудувати діагностичні моделі розвитку (М1);

2) *прогностична функція*. Використання даної функції полягає в побудові прогнозів траєкторій розвитку сегментів фінансового ринку (М1), дослідження сценаріїв розвитку, побудованих на підставі оптимістичних і песимістичних прогнозів (М1);

3) *функція планування* дозволяє побудувати атрактори розвитку сегментів фінансового ринку, на підставі чого здійснюється побудова регуляторних впливів на сегменти ринку. Дана функція реалізується для механізму регулювання сегментів ринку (М1);

4) *регулятивна функція* полягає в розробці управлінських рішень які мають безпосередній вплив на ринок (рішення щодо розвитку окремих сегментів фінансового ринку (М1).

Концептуальну схему механізму наведено на *рис. 2.*

Основаною специфікою даного механізму є розглядання кожного сегмента фінансового ринку як окремої системи. яка має свою тенденцію розвитку (або складову тенденції), незалежну від динаміки на інших сегметвнх фінансового ринку.

Блок 1 – Блок діагностики розвитку сегментів фінансового ринку. Даний блок дозволяє реалізувати діагностичну функцію механізму регулювання фінансового ринку, яка полягає в оцінці та аналізі тенденцій розвит-

Рис. 1. Принципи побудови механізмів регулювання фінансових ринків

ку сегментів ринку. Завданнями даного блоку виступають: 1) аналіз показників розвитку сегментів фінансового ринку; 2) побудова діагностичних моделей розвитку сегментів фінансового ринку; 3) синхронний аналіз тенденцій розвитку та їх флуктуацій.

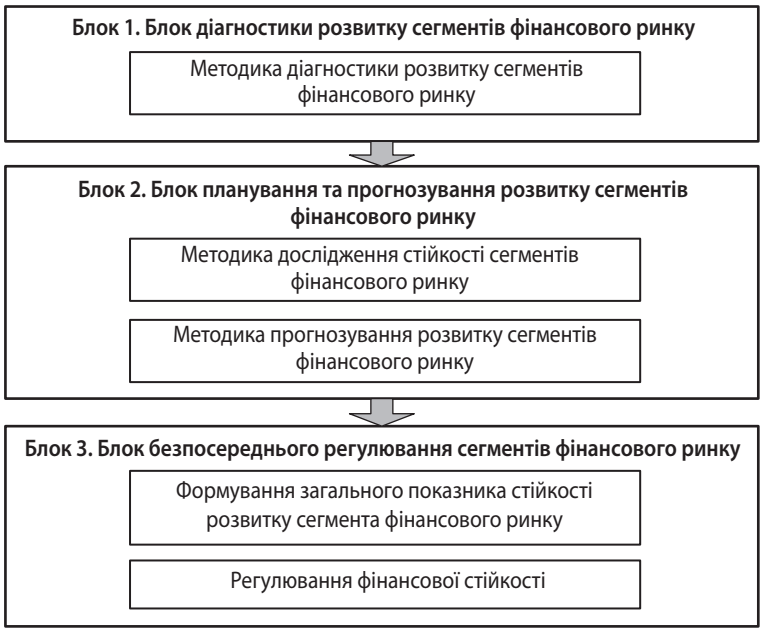

Рис. 2. Концептуальна схема механізму самоорганізації

Блок 2 – Блок планування та прогнозування сегментів фінансового ринку. Метою даного блоку є дослідження стійкості траєкторій розвитку сегментів фінансового ринку з метою подальшого їх прогнозування. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити ряд завдань:

- визначення стійкості окремих сегментів фінансового ринку та в цілому по ринку;
- побудова атракторів розвитку сегментів фінансового ринку;
- побудова прогнозних моделей сегментів фінансового ринку.

Оскільки фінансовий ринок країни є структурним елементом національної економіки, на якому здійснюється управління та перерозподіл капіталу, і можливий дисбаланс на цьому ринку може призвести до катастрофічних наслідків всієї економічної системи, тому важливим питанням є дослідження стійкості сегментів і всього фінансового ринку. В умовах самоорганізації та динамічних властивостей розвитку фінансового ринку важливим стає питання побудови атракторів розвитку сегментів фінансового ринку, що дозволяє визначити множини стійких траєкторій.

Блок 3 – Блок регулювання внутрішньої стійкості за допомогою внутрішніх процесів. Метою даного блоку є визначення можливості близькості до атрактора та формування регуляторного впливу на окремі сегменти фінансового ринку з метою приведення цих сегментів до стійкого стану.

У рамках даного блоку вирішуються такі завдання:

- формування загального показника стійкості розвитку сегмента фінансового ринку. Такий загальний показник повинен відбивати результати розрахунку показників стійкості по різних напрямках (по Лагранжу, по Пуассону, по Ляпунову). Оскільки стійкість є вербальною характеристикою, то доцільно побудувати кількісну шкалу для її вимірювання;
- регулювання фінансової стійкості. Вирішення цього завдання передбачає дослідження можливих варіантів зміни стійкості сегмента фінансового ринку при регулювання внутрішньої складової сегмента (без зовнішнього впливу та впливу інших сегментів фінансового ринку).

2. Розробка методичного підґрунтя механізму самоорганізації

Для вирішення завдань першого блоку в дослідженні пропонується методика діагностики сегментів фінансового ринку країни (*рис. 3*).

Етап 1. Аналіз показників розвитку сегментів фінансового ринку.

Кожен із сегментів фінансового ринку має свою систему показників, в якій існує один основний показник ділової активності визначеного сегмента. Аналіз такого показника розвитку сегмента дозволяє вирішити ряд задач, які здебільшого є попередніми і дозволяють в подальшому провести більш глибоку діагностику розвитку сегментів фінансового ринку. До таких задач відносяться:

- визначення основного напрямку розвитку сегмента фінансового ринку;
- виділення різних періодів розвитку залежно від часу та економічної кон'юнктури ринків;
- дослідження в рамках кожного з періодів часткових тенденцій розвитку та їх причин.

Інструментарієм даного етапу виступає графічний аналіз та аналіз темпів приросту визначених показників ділової активності сегментів фінансового ринку.

Етап 2. Побудова діагностичних моделей розвитку сегментів фінансового ринку.

Динаміка розвитку сегментів фінансового ринку в різні періоди часу обумовлена як загальними трендами на фінансового ринку та в національній економіці, так і можливими циклічними флуктуаціями, природа яких бере початок з циклічної природи фінансових ринків. Також фінансові ринки відносяться до ринків, на яких існує елемент стохастичності, обумовлений таким чинниками, як:

- наявність латентних процесів усередині ринку;
- стохастичний вплив зовнішнього середовища;
- біхевіористична природа індивідуумів, що формує великий вплив соціально-поведінкового характеру.

Вивчення стохастичності фінансового ринку формує необхідність використання сучасного економіко-математичного апарату щодо її визначення, ступеня впливу та природи формування стохастичності.

На даному етапі необхідно побудувати діагностичні моделі як за весь досліджуваний період, так і за визначені специфічні періоди, що в подальшому дозволяє

визначити всі складові динаміки розвитку ринку (трендову, циклічну та випадкову/стохастичну) і їх вплив на саму динаміку.

Етап 3. Синхронний аналіз тенденцій та флуктуацій розвитку сегментів фінансового ринку.

Оскільки сегменти фінансового ринку формують загальну систему фінансового ринку, то проведення синхронного аналізу дозволяє визначити, наскільки сегменти фінансового ринку інтегрують між собою по різних складових (загальному та локальному трендах, загальних і локальних флуктуаціях).

Інтеграція по загальному тренду свідчить про те, що складові, які інтегруються мають між собою тісний розвиток, до застосовувалися регуляторні дії в комплексі і регулювання одного сегменту може привести до необхідних змін по іншому сегменту. Інтеграція по локальних трендах дозволяє зробити висновок, що різні періоди економічної кон'юнктури був інтегрований розвиток сегментів, що дозволяло зберегти стійкість загальної системи фінансового ринку. Якщо така інтеграція висвітлюється на фоні відсутності загальної інтеграції, це свідчить, система фінансового ринку в періоду різного впливу на неї або різних етапів розвитку становиться більш інтегрованої для самозбереження, в той час як при загальному розвитку кожен з елементів системи має визначений рівень автономності. Інтеграція по глобальним та локальним флуктуаціям говорить про те, що різні сегменти мають однакову циклічну природу або випадкові впливи оказують однаковий вплив на інтегровані сегменти ринку.

Для вирішення завдань другого блоку розроблено методику дослідження стійкості сегментів фінансового ринку (*рис. 4*).

Етап 1. Визначення стійкості сегментів фінансового ринку.

Класична теорія стійкості виділяє три категорії стійкості: стійкість по Лагранжу, стійкість по Пуассону, стійкість по Ляпунову [5].

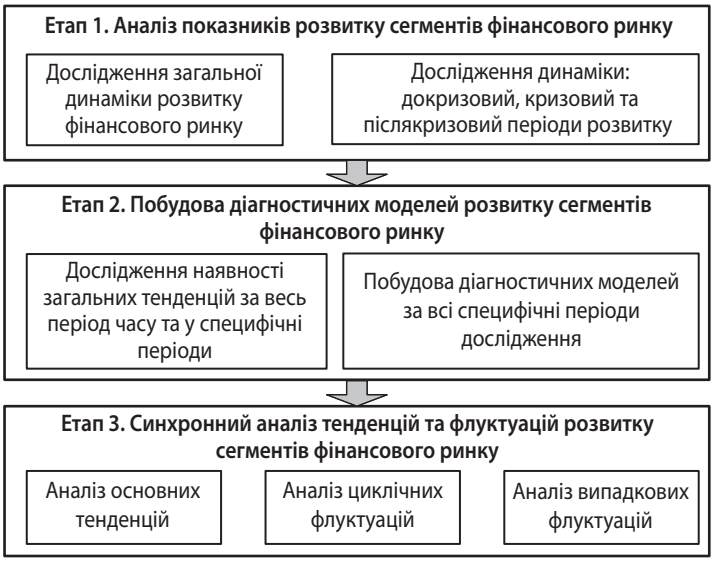

Рис. 3. Методика діагностики сегментів фінансового ринку

Рис. 4. Методика дослідження стійкості сегментів фінансового ринку

Траєкторія $x(t)$, яка виходить з початкового стану x_0 і для всіх періодів часу залишається в деякій замкнутій області фазового простору (яка характеризується константою R) називається стійкою по Лагранжу. Траєкторія $x(t)$, яка виходить з початкового стану x_0, є стійкою по Пуассону, якщо кожна її точка належить множинам ω-граничних (Ωx) і α-граничних (Ax) точок. Траєкторія $x(t)$ є стійкою по Ляпунову, якщо існує ще одна траєкторія $y(t)$, яка виходить з точки y_0, близької до x_0 і близької до траєкторії $x(t)$ у будь-який момент часу t.

Етап 2. Побудова атракторів фінансового ринку.

Поняття стійкості траєкторії розвитку знаходиться в постійній взаємодії з поняттям атрактора. Якщо визначення стійкості – це діагностична задача дослідження траєкторій планування, то побудова аттракторів – це перш за все задача планування.

Етап 3. Дослідження характеристик нелінійної динамічної системи.

Важливими характеристиками фазової траєкторії є *кореляційний інтеграл* і розмірність *фазового простору*, що визначається за допомогою інтегралу.

3. Побудова показника загальної стійкості.

Показник загальної стійкості будується в блоці 3 механізму самоорганізації.

$$S = \{S_1, S_2\},$$

де S_1 та S_2 – відповідно значення стійкостей по Лагранжу і по Пуассону, які приймають значення

$$S_i = \begin{cases} 1, \text{ стійкий стан} \\ 0,75; \text{ стан стійкий, однак прогнозні значення виходять за область атрактора} \\ 0,5; \text{ стан нестійкий, однак прогнозні значення входять до області атрактора} \\ 0, \text{ нестійкий стан} \end{cases}$$

Комбінацій стійкостей ($S = S_1, S_2$) дозволяє виділити в роботі чотири стану стійкості сегмента фінансового ринку (*табл. 1*).

Таким чином, сформовано загальний показник стійкості сегмента фінансового ринку на основі композиції стійкості по Лагранжу та стійкості по Пуассону, що дозволяє визначити чотири основні стани стійкості розвитку окремого сегмента та проаналізувати зміну стану за допомогою регулятивних дій.

Таблиця 1

Стани стійкості сегмента фінансового ринку

Стан стійкості	Значення стійкості	Опис стійкості сегменту фінансового ринку
Стійкий стан	1,75; 2	Стійкий стан сегмента характеризується поточними стійкими значеннями по Лагранжу та Пуассону. І хоча по одному з показників в майбутньому прогнозується погіршення стійкості при ефективних регуляторних діях, зміні середовища або синергетичному ефекті (так один вид стійкості підтягує інший), можливим є підтримка стійкого стану в прогнозному горизонті. Обов'язковою є стійкість по двох показниках у поточний період
Умовно стійкий	1,25; 1,5	При умовно стійкому стані в поточний момент часу по одному з показників сегмент є нестійким. У більшості випадків при умовній стійкості спостерігається стійкість по Пуассону, а не по Лагранжу, тому доцільно приділяти увагу регулюванню довгостроково розвитку, тобто досягненню стійкості основної тенденції. Обов'язковою є стійкість по одному з показників у поточний період
Умовно нестійкий	0,75; 1	При умовно нестійкому стані як мінімум по одній зі стійкостей буде спостерігатися нестійкість сегмента фінансового ринку, що призводить до загального дисбалансу стійкості сегмента ринку
Нестійкий	0; 0,5	Нестійкий стан характеризується нестійкістю в обох значеннях. Тому доцільним спочатку виведення траєкторії в область тяжіння атрактора, а потім приведення її до стійкого стану

ВИСНОВКИ

1. Розроблений механізм самоорганізації сегментів фінансового ринку побудований із застосуванням синергетичного підходу та дозволяє здійснювати регулювання сегментів фінансового ринку, враховуючи внутрішні тенденції розвитку окремих сегментів.

2. Побудовані методики дозволяють здійснити діагностику окремих сегментів із урахуванням синхронного підходу та дослідити стійкість розвитку сегментів по локальних показниках стійкості.

3. Сконструйовано синтетичний показник стійкості сегментів фінансового ринку, який дозволяє дослідити стан стійкості та розробити відповідні регуляторні дії. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Joe Kresse. It's Time For A New Economic Paradigm. 2011.

2. Смагін В. Л. Формування та розвиток фінансового ринку в умовах трансформаційної економіки : монографія / В. Л. Смагін. – К. : КНЕУ, 2008. – 232 с.

3. Николис Г. Самоорганизация в неравновесных системах: От диссипативных структур к упорядоченности через флуктуации / Г. Николис, И. Пригожин. – М. : Мир, 1979. – 512 с.

4. Хакен Г. Синергетика. Иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах / Г. Хакен. – М.: Мир, 1985.

5. Кузнецов С. П. Динамический хаос : курс лекций / С. П. Кузнецов. – М. : Издательство Физико-математической литературы, 2001.

6. Раєвнєва О. В. Аналіз фрактальної природи соціально-економічних процесів / О. В. Раєвнєва, К. А. Стрижиченко // Математичні моделі та інформаційні технології в сучасній економіці. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 246 с.

7. Раевнева Е. В. Исследование тенденций развития финансового рынка Украины в период мирового финансового кризиса / / Е. В. Раєвнєва, К. А. Стрижиченко // Либерма-нівські читання-2010. – Х. : ФОП Павленко О. Г. ; ВД «ІНЖЕК», 2010. – 472 с.

8. Найман Э. Расчет показателя Херста с целью выявления трендовости (персистентности) финансовых рынков / Э. Найман [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http: //www.capital-times. com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11623&Itemid=88888963

REFERENCES

Kresse, J. "*It's Time For A New Economic Paradigm*", 2011.

Khaken, G. *Sinergetika. Ierarkhii neustoychivostey v samoorganizuiushchikhsia sistemakh i ustroystvakh* [Synergetics. Hierarchy of instabilities in self-organizing systems and devices]. Moscow: Mir, 1985.

Kuznetsov, S. P. *Dinamicheskiy khaos: kurs lektsiy* [Dynamical chaos: a course of lectures]. Moscow: Izdatelstvo Fiziko-matematicheskoy literatury, 2001.

Nikolis, G., and Prigozhin, I. *Samoorganizatsiia v neravnovesnykh sistemakh: Ot dissipativnykh struktur k uporiadochennosti cherez fluktuatsii* [Self-organization in nonequilibrium systems: From dissipative structures to order in terms of fluctuations]. Moscow: Mir, 1979.

Nayman, E. "Raschet pokazatelia Khersta s tseliu vyiavleniia trendovosti (persistentnosti) finansovykh rynkov" [The calculation of the Hurst exponent to identify trendiness (persistence) of the financial markets]. http: //www. capital-times. com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11623&Itemid=88888963.

Raievnieva, O. V. Stryzhychenko K. A. "Analiz fraktalnoi pryrody sotsialno-ekonomichnykh protsesiv." [Analysis of the fractal nature of socio-economic processes.]. In *Matematychni modeli ta informatsiini tekhnolohii v suchasnii ekonomitsi*. Sumy: UABS NBU, 2007.

Raevneva, E. V. Stryzhychenko K. A. "Yssledovanye tendentsyi razvytyia fynansovoho rynka Ukrayny v peryod myrovoho fynansovoho kryzysa" [The research trends in the financial market of Ukraine during the global financial crisis]. In *Libermanivski chytannia-2010*. Kharkiv: Pavlenko; INZhEK, 2010.

Smahin, V. L. *Formuvannia ta rozvytok finansovoho rynku v umovakh transformatsiinoi ekonomiky* [Formation and development of the financial market in the transformation of the economy]. Kyiv: KNEU, 2008.

УДК 336.13.051

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ СУКУПНОГО ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

ПОРТНА О. В.

УДК 336.13.051

Портна О. В. Фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу як важливої складової сукупного фінансового потенціалу України

Цілі статті полягають у визначення ролі й значення людського потенціалу у складі сукупного фінансового потенціалу України; поглибленні теоретичного фундаменту фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу як складової сукупного фінансового потенціалу країни; виробленні практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності використання й зміцнення СФПК за допомогою фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, що визначить шляхи та можливості зміцнення зазначених потенціалів, враховуючи загальні тенденції та реальні можливості. У результаті дослідження визначено новий вектор теоретичних засад і домінуюча логіка фінансового забезпечення людського потенціалу як складової сукупного фінансового потенціалу країни. Обґрунтовано визначальне значення розвитку людського потенціалу задля зміцнення сукупного фінансового потенціалу країни. Запропоновано визначення фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу у складі сукупного фінансового потенціалу України як певних джерел, обсягів та форм фінансування, що визначені у відповідності до можливих результатів якнайліпшої реалізації зазначених потенціалів, забезпечуючи зростання їх вартості, доходу від функціонування задля досягнення позитивних соціально-економічних ефектів й розвитку як окремих суб'єктів економіки, так і країни загалом у найближчій та довгостроковій перспективах. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є вдосконалення засад аналізу взаємовпливу фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу та сукупного фінансового потенціалу країни.

Ключові слова: *сукупний фінансовий потенціал країни, людський потенціал, фінансове забезпечення.*
Бібл.: *11.*

Портна Оксана Валентинівна – *кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки підприємств, Харківський інститут економіки ринкових відносин і менеджменту (вул. Маршала Батицького, 5, Харків, 61038, Україна)*
E-mail: *portna@biqmir.net*

УДК 336.13.051

Портная О. В. Финансовое обеспечение развития человеческого потенциала как важной составляющей совокупного финансового потенциала Украины

Цели статьи состоят в определении роли и значения человеческого потенциала в составе совокупного финансового потенциала Украины, углублении теоретического фундамента финансового обеспечения развития человеческого потенциала как составляющей совокупного финансового потенциала страны, разработке практических рекомендаций, направленных на повышение эффективности использования и усиления СФПС с помощью финансового обеспечения развития человеческого потенциала, что определит пути и возможности усиления указанных потенциалов, учитывая общие тенденции и реальные возможности. В результате исследования определен новый вектор теоретических основ и доминирующая логика финансового обеспечения человеческого потенциала как составляющей совокупного финансового потенциала страны. Обосновано определяющее значение развития человеческого потенциала для усиления совокупного финансового потенциала страны. Предложено определение финансового обеспечения развития человеческого потенциала в составе совокупного финансового потенциала страны как определенных источников, объемов и форм финансирования, которые взяты в соответствии с возможными результатами наиболее удачной реализации указанных потенциалов, обеспечивая увеличение их стоимости, дохода от функционирования для достижения положительных социально-экономических эффектов и развития как отдельных субъектов экономики, так и страны в целом в ближайшей и долгосрочной перспективах. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении является усовершенствование основ анализа взаимовлияния финансового обеспечения развития человеческого потенциала и совокупного финансового потенциала страны.

Ключевые слова: *совокупный финансовый потенциал страны, человеческий потенциал, финансовое обеспечение.*
Бібл.: *11.*

Портная Оксана Валентиновна – *кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономики предприятий, Харьковский институт экономики рыночных отношений и менеджмента (ул. Маршала Батицкого, 5, Харьков, 61038, Украина)*
E-mail: *portna@biqmir.net*

UDC 336.13.051

Portnaya O. V. Financial Provision of Development of Human Potential as an Important Component of the Aggregate Financial Potential of Ukraine

The goal of the article lies in identification of the role and significance of human potential within the aggregate financial potential of Ukraine, deepening of the theoretical foundation of financial provision of development of human potential as a component of the aggregate financial potential of the country (AFPC), development of practical recommendations directed at increase of effectiveness of use and strengthening of AFPC with the help of financial provision of development of human potential, which would determine the ways and possibilities of strengthening of the said potentials with consideration of general tendencies and real possibilities. In the result of the study the article identifies a new vector of theoretical grounds and dominating logic of financial provision of human potential as a component of the aggregate financial potential of the country. It grounds the determining significance of development of human potential for strengthening the aggregate financial potential of the country. It offers a definition of the financial provision of human potential within the aggregate financial potential of the country as certain sources, volumes and forms of financing, which are taken in accordance with possible results of the most successful realisation of the said potentials, ensuring increase of their cost, revenue from functioning for achievement of positive socio-economic effects and development both individual subjects of economy and the country in general in the short-term and long-term run. Prospects of further studies in this direction is improvement of the grounds of analysis of interference of financial provision of development of human potential and aggregate financial potential of the country.

Key words: *aggregate financial potential of the country, human potential, financial provision.*
Bibl.: *11.*

Portnaya Oksana V.– *Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Economics of Enterprises, Kharkiv Institute of Economics of Market Relations and Management (vul. Marshala Batytskogo, 5, Kharkiv, 61038, Ukraine)*
E-mail: *portna@biqmir.net*